[1]ולא הכום בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה [א]וכמה רבים רב נחמן בר יצחק אמר [א]שלשה ימים שנים רבים שלשה ר' יצחק אמר עשרה עדה כתיב בהו ר"מ אומר כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר ר' אלעזר אומר לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר [ב]אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ר' אלעזר סבר [ג]אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד רבא אמר הכא באשה חשובה עסקינן דאמר לא ניחא לי דאיתסר בקרובותיה אי הכי סיפא דקתני אבל הוא שהלך אצל חכם והתירו אצל רופא וריפא אותו מקודשת ליתני אינה מקודשת ולימא הכא באדם חשוב עסקינן דאמרה לא ניחא לי דאיתסר בקריביה איהי בכל דהו ניחא לה כדריש לקיש [ד]דאמר ר"ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו [ה]אביי אמר דשומשמנא גברא כורסיה בי חראתא רמי לה רב פפא אמר דנפסא גברא תיקרייה בסיפי בבא ותיתיב רב אשי אמר דקלסא גברא לא בעי טלפחי לקידרא תנא וכולן מזנות ותולות בבעליהן: כל מומין שפוסלין וכו': תנא הוסיפו עליהן [ב]זיעה ושומא וריח הפה והני בכהני לא פסלי והתנן [ו]הזקן [ג]והחולה והמזוהם ותנן [ז][ד]מומין אלו בין קבועין בין עוברין פסולין באדם א"ר יוסי בר' חנינא לא קשיא כאן בזיעה עוברת כאן בזיעה שאינה עוברת רב אשי אמר זיעה אמזוהם קא רמית [ח]התם גבי כהנים אפשר לעברה בקיוהא דחמרא ומריח הפה נמי אפשר דנקט פילפלא בפומיה ועביד עבודה אבל גבי אשה לא אפשר האי שומא היכי דמיא אי דאית בה שער הכא והכא פסלה אי דלא אית בה שער אי שומא גדולה היא הכא והכא פסלה אי שומא קטנה היא הכא והכא לא פסלה דתניא [ו]שומא שיש בה שער ה"ז מום אין בה שער גדולה ה"ז מום קטנה אין זה מום ואיזוהי גדולה פירש רשב"ג [ז]עד כאיסר האיטלקי א"ר יוסי בר' חנינא בעומדת על פדחתה ראה וניפיים הוא א"ר פפא בעומדת לה תחת כפה של ראשה וזימנין דמתחזיא וזימנין דלא מתחזיא א"ר חסדא הא מילתא מגברא רבה שמיע לי ומנו ר' שילא [ח]נשכה כלב ונעשה מקומו צלקת הרי זה מום א"ר חסדא [ט]קול עבה באשה ה"ז מום שנאמר [2]כי קולך ערב ומראך נאוה: תני ר' נתן ביראה בין דדי אשה טפח סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר טפח למעליותא א"ל רב אשי [י]גבי מומין תניא וכמה אמר אביי שלש אצבעות תניא ר' נתן אומר [כ]כל אשה שדדיה גסין משל חברותיה ה"ז מום וכמה א"ר מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי משמיה דר' יהושע בן לוי טפח ומי איכא כי האי גוונא אין דאמר רבה בר בר חנה אני ראיתי ערביא אחת שהפשילה דדיה לאחוריה והניקה את בנה [3]ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה אמר אביי [ט]וחד מינייהו עדיף כתרי מינן אמר רבא וחד מינן כי סליק להתם עדיף כתרי מינייהו דהא רבי ירמיה דכי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן כי סליק להתם קרי לן [י]בבלאי טפשאי:

מתני' [ל]היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה [ל]היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות דברי ר"מ וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר אבל

רש"י

ולא הכום בני ישראל. בגבעונים כתיב: **רבא אמר.** הא דקתני אבל חכם והתירה אינה מקודשת: **באשה חשובה.** בת גדולים דאפי' למ"ד רוצה אדם שתתבזה אשתו בב"ד הכא אמר אי אפשי באשה נדרנית וגט נמי לא ניחא לי למיתבא לה דאתסר באמה ואחותה ולא ניחא לי דליהוו קדושין: **אבל הוא.** אם אמר לה על מנת שאין עלי מומין ונדרים: **טן דו.** גוף שנים. משל הדיוט הוא שהנשים אומרות טוב לשבת עם גוף שנים משבת אלמנה: **דשומשמנא גברא.** משל הדיוט הוא מי שבעלה קטן כנמלה: **כורסיה בי חראתא רמיא.** כסאה בין השרות בנות חורין מושיבה. כלומר גם לי בעל כמוכם: **נפסא.** מנפס צמר. ואומנות מאוסה היא: **תיקרייה בסיפי בבא ותיתיב.** אינה בושה לקרותו על מפתן הבית לישב שם אצלו בפני הכל: **קולסא.** ממשפחת דופי: **טלפחי.** עדשים שהוא מאכל קל ואין חסרון כיס כל כך אינה שואלת הימנו אך יקרא שמו עליה: **וכולן מזנות ותולות בבעליהן.** כל אלו שבעליהן שפלים ומראות להם חבה אינו אלא שמזנות תחתיהן וכשמתעברות הן תולות את העובר בבעל [ונוח להן בהנשא כל שהן לפי שמזנות תחתיהן]: **הוסיפו עליהם.** בנשים שאין בכהנים: **זיעה.** זועה תמיד: **שומא.** ורוא"ה: **הזקן והחולה והמזוהם.** לגבי מומי בהמה תנן. וקס"ד זיעה וריח הפה דאדם בכלל מזוהם: **זיעה אמזוהם קא רמית.** לאו רומיא היא מזוהם גופו מסריח ובאדם נמי פוסל אבל זיעה דאדם אינה פוסלת בכהנים כדקתני הוסיפו עליהם: **דאפשר לעברה בקיוהא דחמרא.** ביין קהה אייגר"א בלע"ז עד שיעבור עבודתו: **וריח הפה נמי כו'.** אבל גבי אשה שהוא מדבר עמה כל שעה לא אפשר: **בעומדת על פדחתה.** ולעולם באין בה שער וקטנה: **פדחתה.** מצחה: **ונעשה מקומו צלקת.** שנשאר שם רושם משחייתה המכה: **צלקת.** פינדרור"א ודוגמתה בשחיטת חולין (דף קכד.) גבי תנור כלי חרס דצלקיה מצלק: **למעליותא.** והכי קאמר נוי הוא לאשה שיהו דדיה מובדלים טפח: **גבי מומין תניא.** הך מתני' גבי מומין תניא דקא חשיב זיעה ושומא וריח הפה ושאר מומין וטפח בין שני דדי אשה: **וכמה.** נוי לה: **וכמה.** יהו גסין (אחת) משל חברותיה ויהא מום: **ולציון יאמר.** משום דאיירי בה רבי מיישא נקיט לה. ולציון יאמר איש ואיש יולד בה לעתיד לבא כשיתקיים מקרא שכתוב(ה) והביאו את כל אחיכם מנחה לה' וגו' כל מקום שימצאו שם ישראל יאמרו העמים זהו מבני ציון זה יולד בה נביאנו שם: **ולציון.** כמו וישאלו אנשי המקום לאשתו (בראשית כו) על אשתו: **אחד הנולד בה כו'.** איש איש יתירא קא דריש. אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה יקרא מבניה ויביאוהו אצלה: **והוא יכוננה עליון.** הקב"ה יכוננה להיות עליון למעלה על כל העולם: **וחד מינייהו.** מבני ארץ ישראל: **עדיף.** פקחים וחריפים: **מתני' האב צריך להביא ראיה.** אם בא לתבוע כתובה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה: **נכנסה לרשות הבעל.** ניסת והוא בא להוציאה בלא כתובה על מומין שבה: **הבעל צריך להביא ראיה.** עדים. וכולה מפרש בגמרא (לקמן ע"ב): **במה דברים אמורים.** שהבעל יכול לטעון על המומין: אין

תוספות

אי הכי סיפא דקתני אבל הוא שהלך כו'. דבשלמא אי טעמא משום דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד בבעל לא שייך זילותא נילך שרגיל ללכת בב"ד כל שעה לצרכו: **כאן בזיעה עוברת.** שיכול להעבירה ע"י רחיצת מים דאכתי לא ידע דאפשר לעבורי בקיוהא דחמרא דההיא לא פסלה בכהנים שהעבודה לפי שעה הוא אפשר שמרחיצה ועוברת ואין לפרש עוברת שעשויה להתרפאות דהיכי נוקי מתני' בשאינה עוברת הא בין קבועין בין עוברין קתני וע"ל דזיעה עוברת שעשויה להתרפאות ואפילו לא העבירה כשר לעבודה דלא מאיסה כולי האי ומזוהם הוי דווקא זיעה שאינה עוברת והא דקתני בין קבועין בין עוברין אכל מומין דקתני התם קאי וה"פ בין קבועין ששויין באותה משנה בין עוברין ששויין שם כגון (ט)מוורור: **וחכמים אומרים בד"א במומין שבסתר כו'.** נראה לרבינו יצחק דר"מ לא פליג אמומין שבגלוי דמודה דאין יכול לטעון דרצה וניפייס הוא כדאמר סתמא דהש"ס בגמרא ועוד דאי פליג אמומין שבגלוי אם כן משכחת לה סימפון בעבדים במומין שבגלוי לר' מאיר ולא פליג אלא בית מרחץ: אבל

מסורת הש"ס

א) גיטין מו. [ע"ש], ב) [לעיל עב: וש"נ], ג) [שם וש"נ], ד) ב"ק קיא. קדושין ז. ודף מא. יבמות קיח., ה) [יבמות שם], ו) בכורות מה., ז) שם מג., ח) [מנחות מב. ע"ש], ט) [פסחים לד: יומא נז. זבחים פ: מנחות נג. בכורות כה:], י) ס"א טלדו, כ) [ישעיה סו], ל) פרנסים של סנורים.

תורה אור השלם

1. ולא הכום בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ביי אלהי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: יהושע ט יח
2. יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה: שיר השירים ב יד
3. ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון: תהלים פז ה

מוסף רש"י

כי נשבעו להם. והוה להו לאתשולי אשבועתייהו אי לאו משום דהוו רבים (גיטין מו.). **ימים שנים רבים שלשה.** גבי זבה דרשינן הכי בשילהי נדה (שם). **עדה כתיב בהו.** עדה עשרה, דכתיב גבי מרגלים (במדבר יד) לעדה הרעה, יצאו יהושע וכלב (שם). **אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד.** כלומר אינו מקפיד בכך, הלכך צריך חקירת חכם אלי לקלקלה (שם). **טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.** משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהוא, שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה (קדושין מא.) טן דו, בגופים שנים, בעל ואשתו, ואפילו אינו לה אלא לויית בעלמא (קדושין ז. ועיין יבמות קיח:) כלומר אשה בכל דהו ניחא לה (ב"ק קיא.). **דשומשמנא גברא.** בעל גוף כנמלה, כורסיה בי חראתא רמי לה. מחזקת עצמה כנשואה ונותנת כסאה אצל חשובות חורית הארץ (יבמות קיח:). **דנפסא גברא.** אומנותו מאוסה, מנפץ צמר (שם. ושם: דופצא). **דקלסא גברא.** שמן פסול משפחה (שם). **והמזוהם.** מסריח (בכורות מא.). **מומין אלו.** האמורין בבכור, בין קבועין בין עוברין. כל זמן שהן בו, פסולין באדם. ככהן לעבודה (שם מג.).

עין משפט נר מצוה

מג א [טוש"ע יו"ד סי' רכח סעי' כה]:
מג ב מיי' פ"ז מהל' אישות הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לט סעי' ד:
מד ג מיי' פ"ז מהל' ביאת המקדש הל"ב יג סמג לאוין פח:
מה ד מיי' פ"ו שם הל' א:
מו ה מיי' פ"ו שם הל' יג:
מז ו ז ח ט י כ מיי' פ"ז מהל' אישות הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לט סעי' ד:
מח ל מיי' פכ"ה שם הל' ד סמג שם טוש"ע שם סי' קח סעיף ח:

לעזי רש"י

וורוא"ה [וירוא"ה]. יבלת.
איגר"א. חומץ.
פינדרור"א [פינדידור"א]. סרק (של צלקת).

תוספות רי"ד

שכל המומין וכו'. פי' בבכורות מפרש להו. תנא הוסיפו עליהן זיעה ושומא וריח הפה תניא שומא קטנה שיש בה שיער ה"ז מום גדולה ואין בה שיער ה"ז מום קטנה אין זה מום איזהו גדולה פי' רשב"ג עד כאיסר האיטלקי [א] א"ר חסדא הא מילתא מגברא רבא שמענא ליה ומנו שילא (שומא בלב) [נשכה כלב] ונעשה מקומו צלקת ה"ז מום תני נתן ביראה בין דדי אשה טפח סבר ר"א בריה דרבא קמיה דר"א למימר טפח למעליותא פי' שהוא נוי לאשה. א"ל גבי מומין תניא וכמה הוא נוי אמר אביי ג' אצבעות תניא ר"נ אומר כל אשה שדדיה גסים משל חברתה ה"ז מום וכמה א"ר מיישא בר בריה דריב"ל משמיה דריב"ל טפח: מתני' היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין הללו ונסתחפה שדהו נכנסה לרשות הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארס היו בה מומין הללו והיה מקחו מקח טעות דברי ר"מ. וחכ"א בד"א במומין שבסתר

[א] לכאורה צ"ע דהשמיט להא דאמרינן דבעומדת על פדחתה הוי מום ואפילו בקטנה ואפי' אין בה שיער וכן העיר הכ"י בסימן ל"ט על הרי"ף ז"ל שהשמיטו ואולי דלא הי' זה בגירסתם וז"ל.